

ТРЕЋА ЕВРОПСКА ЛЕТЊА ШКОЛА ИЗ ОБЛАСТИ ДИГИТАЛНИХ ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА „КУЛТУРА И ТЕХНОЛОГИЈА“ – ИСКУСТВО ЈЕДНОГ ОД УЧЕСНИКА

Гордана Недељков, nedeljkov@unilib.rs, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Београд

Када сам пре неколико месеци, на почетку свог волонтирања у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“, писала чланак за портал Википедија о дигиталним хуманистичким наукама, нисам могла ни да претпоставим да ће ми се за веома кратко време указати прилика да ближе упознам ову област. У овом тексту желим да опишем незаборавно искуство које сам доживела похађањем треће Европске летње школе из области дигиталних хуманистичких наука¹, која је одржана од 23. до 31. јула 2012. године у Лајпцигу у Немачкој.

Половином маја Адам Софронијевић, руководиоца **Одељења за развој и одржавање библиотечког система, дигитализацију фондова и културну делатност**, упутио ме је на веб страницу

са информацијама о одржавању летње школе из области дигиталних хуманистичких наука. Посаветовао ме је да се пријавим и покушам да се нађем међу полазницима те школе. Претражујући веб страницу, сазнала сам да је прва Европска летња школа из области дигиталних хуманистичких наука одржана крајем јула 2009. године. Пријатно сам се изненадила када сам сазнала да је један од учесника, а уједно и једини учесник из Србије, била колегиница Марија Стиковић. Читајући њен рад објављен у часопису Инфотека у коме је представила своје искуство из летње школе², добила сам додатну мотивацију да се пријавим.

Да би се пријавило за школу, било

1 http://www.culingtec.uni-leipzig.de/ESU_C_T/ (приступљено 18.10.2012)

2 Стиковић, Марија. 2010. Прва европска летња школа „Култура и технологија“. *Инфотека* 11(1): 59-63.

је потребно направити налог на порталу ConfTool³. Поред основних података, требало је приложити и биографију и мотивационо писмо на енглеском језику. Захваљујући фондации Фолксваген обезбеђена је стипендија за коју се могло конкурисати приликом пријављивања. Колегиница Биљана Лазић такође је била заинтересована за летњу школу. Одлучиле смо да се пријавимо. Направиле смо налоге на порталу и пријавиле се за похађање школе и за стипендију, која је покривала трошкове пута до Лајпцига, боравак у хотелу и трошкове исхране. Чекале смо да прође процес селекције кандидата и по неколико пута на дан проверавале мејлове ишчекујући одговор од организатора школе.

Након петнаест дана од како смо послале пријаве за школу, одговор је стигао. Обе смо биле примљене и обема нам је одобрена стипендија! Захваљујући разумевању управе Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ покривени су трошкови моје регистрације за школу, које стипендија Фолксвагена није подразумевала. Почеле су припреме за пут, а то значи да је требало купити авионску карту, обезбедити здравствено осигурање и организовати пут. И пре самог одласка у Немачку, организатори школе оставили су веома позитиван утисак на мене, јер су у најкраћем могућем року одговарали на наше мејлове и имали разумевања за наша различита питања, што нам је помогло да на најбољи начин организујемо свој пут. Истовремено су организовали све што је било потребно за наш боравак у Немачкој. Прилику да упознамо наше домаћине добили смо на регистрацији учесника која је била резервисана за први дан нашег боравка у Лајпцигу.

Прве вечери организована је вечера добро-

дошлице на којој су у неформалној атмосфери учесници добили прилику да се међусобно упознају. Школу је похађао, што у статусу ученика, што у статусу предавача, 81 учесник из Мађарске, Шпаније, Пољске, Немачке, Италије, Канаде, Сједињених Америчких Држава, Холандије, Велике Британије, Француске, Ирске, Србије, Мексика, Летоније, Португалије, Израела, Шри Ланке, Аустрије, Индије, Тајланда, Литваније, Финске, Либана и Буркине Фасо. Једина особа која је долазила из Србије, поред Биљане и мене, био је Тома Тасовац, директор београдског Центра за дигиталне хуманистичке науке, који нас је, будући да је већ похађао ову летњу школу, упутио и дао нам корисне савете.

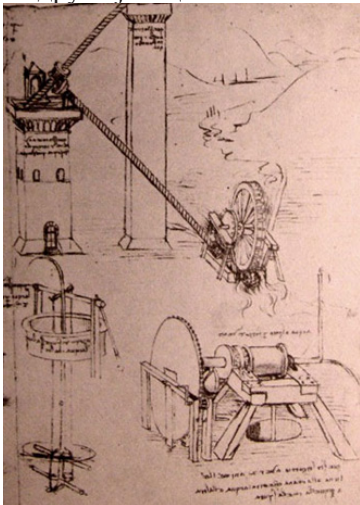
Људи које сам упознала, не само што долазе из разних крајева света и из земаља различитог говорног подручја, већ имају и веома различито образовање. Међу њима има професора језика, информатичара, библиотекара, лингвиста, инжењера. Неки од њих су студенти мастер или докторских студија, а неки су запослени као професори или истраживачи на неком од светских универзитета или института. Сви ови људи различитог образовања окупили су се у Лајпцигу са циљем да унапреде и развију релативно младу област дигиталних хуманистичких наука, која се налази на раскрсници између друштвених наука и рачунарства и на тај начин повезује људе из различитих струка.

Летњу школу је 23. јула званично отворила др Елизабет Бур, професор француске, франкофоне и италијанске лингвистике са Универзитета у Лајпцигу и организатор летње школе. Проф. Бур је овом приликом поздравила све учеснике и нагласила да је циљ одржавања школе омогућавање студентима, истраживачима и научним радницима из области дигиталних хуманистичких наука, информатичких наука и инжењерства да се међусобно упознају и размене идеје, са надом да ће неке

3 <https://www.conftool.net/esu2012/> (приступљено 27.09.2012)

од њих прерасти у велике пројекте. Такође је нагласила да су предавачи летње школе признати светски професори и стручњаци у својој области и представила је сваког од њих.

Програм летње школе која је трајала девет дана био је веома интензиван, а радни дан се састојао од неколико сесија које су укључивале предавања, радионице, представљање пројеката и панел дискусије. Званични радни језик школе је енглески, мада су се, с обзиром на то да већина учесника долази из земаља различитог говорног подручја, у неформалном разговору у паузама предавања могли чути и немачки, шпански, француски, италијански и други језици.

Слика 1. Дизајн летеће машине Леонарда да Винчија – лого летње школе

Радни дан школе почињао је у 9 часова. Преподневна сесија састојала се од два двочаса различитих радионица. Приликом пријављивања за летњу школу кандидати су могли да се одреде за једну или више радионица, након чега су их организатори смештали у једну од њих, односно у ону за коју су проценили да највише одговара њиховом знању, искуству и интересовањима.

Радионице за које су се кандидати могли одредити ове године биле су:

- *Рачунарске методе примењене у дигиталним хуманистичким наукама: XML обележавање текста и структура докумената* (предавач Алехандро Биа, професор Универзитета Мигел Ернандез у Елчи, Шпанија)
- *Упити у текстуалним корпусима* (предавач Андреас Вит, са Института за немачки језик у Манјахму, Немачка)
- *Стилометрија: анализа књижевних текстова уз помоћ рачунара* (предавачи Јан Рубицки са Универзитета Јагелонски у Кракову и Мацеј Едер са Педагошког универзитета у Кракову, Пољска)
- *Историја уметности и критичка анализа дигиталних корпуса* (предавач Елизабет Доулкариоду са Универзитета Париз 1 - Пантеон-Сорбона у Паризу, Француска)
- *Интердисциплинарни приступ проучавању мултимодалне комуникације човек-човек / човек-машина* (предавач Ласло Хуњади са Универзитета у Дебрецену, Мађарска)
- *Планирање, финансирање и управљање великим пројектима* (предавач Лин Сименс са Универзитета у Викторији, Канада)

Заједно са још једанаест учесника школе похађала сам курс *Рачунарске методе примењене у дигиталним хуманистичким наукама: XML обележавање текста и структура докумената*, који је водио др Алехандро Биа, професор математике, статистике и рачунарства на Универзитету Мигел Ернандез у Елчи у Шпанији. Овај курс имао је за циљ да полазницима омогући да стекну знања о кодирању текста коришћењем ознака за обележавање текста из скупа TEI, да се упознају са основама структурирања докумената и да науче да раде са XML скупом за кодирање. Поред ових тема, током трајања курса било је речи о дигиталним

библиотекама, књигама у електронском облику и о коришћењу дигитализације у циљу очувања докумената.

Обележавање текста и структура XML документа није ми била непозната, јер сам током студија на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду научила доста о овој теми. Похађање овог курса током летње школе била је прилика да кроз практичне вежбе обновим своје знање, али и да сазнам пуно тога новог везано за поље дигитализације.

Слика 2. Представљање резултата радионице *Рачунарске методе примењене у дигиталним хуманистичким наукама: XML обележавање текста и структура докумената*

Након завршених радионица и паузе за ручак, присуствовали бисмо поподневним сесијама које су обухватале предавања и представљања пројеката. Сваког поподнева имали смо прилику да се упознајемо са најновијим дешавањима у области дигиталних хуманистичких наука и да из прве руке слушамо о искуствима у спровођењу великих пројеката.

Професор Ласло Хуњади са Универзитета у Дебрецену у Мађарској представио је пројекат „Теорија и пракса мултимодалне комуникације између човека и машине“, са посебним нагласком на језичким особинама комуника-

ције. У своме предавању проф. Хуњади говорио је о посматрању и анализи покрета лица, руку и тела као видовима мултимодалног приступа проучавању комплексне и вишестране природе комуникације. Сазнали смо да информације добијене овим приступом могу да послуже бољем разумевању интеракције између човека и машине.

Дот Портер, са Универзитета Индијана у Сједињеним Америчким Државама, одржала је предавање под називом „Употреба дигиталних ресурса за истраживање средњег века и импликација за развој дигиталних ресурса“, у коме је говорила о повећаном коришћењу ресурса у електронском облику у раду истраживача чији је предмет интересовања средњи век.

Поред професора и предавача, и полазници школе имали су прилику да представе своје пројекте. На постер презентацији пројекта колегиница Биљана Лазић представила је пројекат „Мултимедијални документ: Култне радио емисије“⁴, који је дело студената са Катедре за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду. Учесници летње школе показали су интересовање и предложили сарадњу везано за овај пројекат, а били су пријатно изненађени чињеницом да је пред њима студентски рад. Андреас Вит, са Института за немачки језик у Манхајму, саветовао нас је да покушамо да проширимо пројекат, а од колега из Сједињених Америчких Држава добили смо предлог да се мултимедијални документ употреби у настави српског језика као страног.

4 Лазић, Биљана и Поклопић, Јелица. 2011. Мултимедијални документ: Култне радио емисије – осврт на стање у архивама радио станица у Србији. *Инфотека* 12(2): 52-57.

Слика 3. Представљање пројекта „Мултимедијални документ: Култне радио емисије“

У току трајања школе одржане су две панел дискусије. Тема прве панел дискусије била је „Виртуелне истраживачке инфраструктуре у (дигиталним) хуманистичким наукама“. Разговор су водили проф. др Елизабет Бур, Волкер Белке, Герхард Лауер, Џулијен Нихан, Кристоф Шок, др Реј Сименс. Ова дискусија била је посвећена правцу у коме треба усмерити мрежу виртуелних истраживачких структура да би оне могле да се ефикасно користе у области дигиталних хуманистичких наука.

На другој дискусији названој „Ка умрежавању школа из области дигиталних хуманистичких наука“, било је речи о перспективи развоја летњих школа у области дигиталних хуманистичких наука. Др Реј Сименс, професор са Института за летњу школу у области дигиталних хуманистичких наука при Универзитету у Викторији, др Џејмс Камингс са Универзитета у Оксфорду и проф. др Елизабет Бур, домаћин летње школе у Лајпцигу, разговарали су о досадашњим искуствима и будућим плановима о одржавању летњих и зимских школа из ове области. Овом приликом нагласили су да је циљ одржавања оваквих школа промоција дигиталних хумани-

стичких наука и интеграција хуманистичких наука, рачунарских наука и инжењерства.

Петог дана боравка у летњој школи организован је целодневни излет изван града. Прво смо посетили зграду-музеј Баухаус. У овој згради некада се налазила школа за архитектуру и примењену уметност, а данас она представља музеј посвећен развоју модерних индустријских производа. Након обиласка Баухауса, посетили смо „град гвожђа“ – Ферополис, који је заправо музеј на отвореном и који садржи машине за ископавање руде које су коришћене средином 20. века. Овај простор користи се за одржавање музичких манифестација. На овом месту слушали смо предавање Николете Калцолари са Института за рачунарску лингвистику из Пизе у Италији, под називом „Циљ и стратегија језичких ресурса FLaReNet-a – препоруке и будуће перспективе“, на коме је било речи о језичким технологијама које пружају подршку изазовима вишејезичности и информационалних и комуникационих технологија у будућности.

Иако је програм школе био веома интензиван и није било времена за много ваннаставних активности, организатори су се побринули за то да нам омогуће посету лајпцишкој Универзитетској библиотеци Албертини, као и Националном музеју књиге и писања, где смо имали прилике да погледамо тамошњу најновију трајну изложбу „Знаци-књиге-мреже: од клинастог писма до бинарног кода“.

Боравак у Лајпцигу и похађање летње школе било је једно заиста велико искуство за мене и са њега носим дивне успомене. Омогућило ми је да се ближе упознам са облашћу дигиталних хуманистичких наука и да учим од признатих стручњака који иза себе имају велико искуство, што ме је подстакло да планирам да у будућности наставим да радим и усавршавам се у овој области. Имала сам прилику да упознам много људи из разних европских и ваневропских земаља, од којих сам

чула занимљива искуства и идеје, а са многи-ма од њих остала сам у контакту. Обновила сам своје знање енглеског и шпанског језика и научила по коју реч немачког. У Београд сам се вратила пуна позитивних утисака о летњој школи, Лајпцигу, Немачкој и људима које сам упознала.

На сајту Европске летње школе у области дигиталних хуманистичких наука већ је објављен датум одржавања наредне летње школе. Пријавите се! Ништа не губите, а незаборавно искуство је оно што ћете неминовно добити.

Литература

Европска летња школа. http://www.culingtec.uni-leipzig.de/ESU_C_T/ (приступљено 18.10.2012)

Европска летња школа 2012. <https://www.conftool.net/esu2012/> (приступљено 27.09.2012)

Лазих, Биљана и Поклопић, Јелица. 2011. Мултимедијални документ: Култне радио емисије – осврт на стање у архивама радио станица у Србији. *Инфотека* 12(2): 52-57.

Стиковић, Марија. 2010. Прва европска летња школа „Култура и технологија“. *Инфотека* 11(1): 59-63.